

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th October, 2025

TOKNING SERHOSIL VA SIFATLI KO'CHATLARINI YETISHTIRISH

Shaymanov Sherzod Kamol o'g'li

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti
“O'rmonchilik, dorivor o'simliklar va manzarali bog'dorchilik”
kafedrası assisenti
sherzodbekkamologli@gmail.com

Oqmurodova Shahzoda Alisherovna

Termiz davlat muhandislik va agratexnologiyalar universiteti Iqtisodiyot
o'rmonchilik va veterinariya fakulteti O'rmonchilik va aholi yashash joylarini
ko'kalamzorlashtirish yo'nalishi 3-bosqich talabasi
shahzodaoqmurodova9@gmail.com

Annotatsiya:

Ushbu maqolada tokning serhosil va sifatli ko'chatlarini yetishtirishning muhim jihatlari yoritiladi. Tok ko'chatlarini yetishtirishda tuproq unumdorligi, urug' va qalamchalarning sifati, agrotexnik tadbirlar va parvarish usullari alohida ahamiyatga ega. Shuningdek, maqolada kasallik va zararkunandalarga qarshi kurashish choralari, sug'orish va o'g'itlash tartibi ham batafsil bayon etiladi. To'g'ri yondashuv va zamonaviy texnologiyalarni qo'llash orqali tokning hosildorligini oshirish va sifatli mahsulot yetishtirish yo'llari ko'rib chiqiladi.

Аннотация

В статье рассматриваются важные аспекты выращивания высокоурожайных и качественных саженцев винограда. При выращивании саженцев винограда особое значение имеют плодородие почвы, качество семян и черенков, агротехнические мероприятия и методы ухода. Подробно описаны меры борьбы с болезнями и вредителями, порядок полива и удобрения. Рассмотрены пути повышения продуктивности винограда и получения качественной продукции за счёт правильного подхода и использования современных технологий.

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th October, 2025

Abstract:

This article covers important aspects of growing high-yielding and high-quality vine seedlings. Soil fertility, the quality of seeds and cuttings, agrotechnical measures and care methods are of particular importance in growing vine seedlings. The article also describes in detail measures to combat diseases and pests, irrigation and fertilization procedures. Ways to increase vine productivity and produce quality products through the right approach and the use of modern technologies are considered.

Kalit soʻzlar: Tok, koʻchat yetishtirish, kasallik, hosildorlik, oʻsishi, sugʻorish, agroteknika, zararkunandalar, tuproq unumdorligi, oʻgʻitlash, zamonaviy texnologiyalar, sifatli koʻchatlar, nav tarkibi, ertapishar, intensiv, jadal oʻsgan.

Ключевые слова: Виноградная лоза, рассадное выращивание, болезни, урожайность, рост, орошение, агротехника, вредители, плодородие почвы, удобрение, современные технологии, качественные саженцы, сортовой состав, скороспелость, интенсивный, быстрорастущий.

Keywords: Vine, seedling cultivation, disease, yield, growth, irrigation, agrotechnics, pests, soil fertility, fertilization, modern technologies, quality seedlings, variety composition, early ripening, intensive, rapidly growing.

Kirish

Mamlakatimizda uzumchilik — qishloq xoʻjaligining muhim tarmoqlaridan biri boʻlib, oziq-ovqat, sharbat va vino sanoati uchun muhim xomashyo hisoblanadi. Tokning serhosil va sifatli navlarini yetishtirish uzumchilikda yuqori samaradorlikka erishishning asosiy omillaridan biridir. Ayniqsa, koʻchat yetishtirish texnologiyasini ilmiy asosda olib borish, sogʻlom va moslashuvchan plantatsiyalar barpo etishga zamin yaratadi.

Tok (*Vitis vinifera* L.) — qadimiy va iqtisodiy jihatdan muhim mevali oʻsimliklardan biri boʻlib, Oʻzbekistonda uzumchilik sohasi qishloq xoʻjaligining ustuvor tarmoqlaridan hisoblanadi. Yuqori hosil olish va uzumzorlarning

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th October, 2025

barqarorligini ta'minlashda serhosil, sog'lom va sifatli ko'chatlarni yetishtirish muhim o'rin tutadi. Zamonaviy uzumchilikda ko'chat sifatining agrotexnik va biologik talablarga javob berishi tokzorlarning unumdorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bois tok ko'chatlarini ilmiy asosda yetishtirish texnologiyasini takomillashtirish dolzarb masala hisoblanadi.

Asosiy qism. Tok ko'chatlarini yetishtirishda nav tanlash, ana ko'chat olish, tayyorlash, ildizlantirish, parvarishlash va dalaga o'tkazish jarayonlari muhim bosqichlardir. Serhosil va kasalliklarga chidamli navlar tanlanib, vegetativ (kesma) usulda ko'paytirilganda, navning genetik xususiyatlari to'liq saqlanadi.

Tok ko'chatlarini yetishtirish jarayoni bir necha bosqichlardan iborat bo'lib, har bir bosqich o'ziga xos agrotexnik me'yori va uslublarga amal qilishni talab etadi.

Ko'chatlarni yetishtirish quyidagi bosqichlardan iborat:

Nav tanlash. Serhosil, kasalliklarga chidamli, iqlim sharoitiga moslashtirilgan navlar tanlanadi. Mahalliy sharoitga mos navlar (masalan, "Husayni", "Toifi", "Kishmish") vegetativ usulda ko'paytirilib, nav xususiyatlarini to'liq saqlab qoladi.

Qalamcha tayyorlash. Ko'chat olish uchun 1-2 yillik sog'lom, yaxshi pishgan shoxlardan uzunligi 30–40 sm bo'lgan, 3–4 tugunli kesmalar tayyorlanadi. Kesmalar chirigan, mo'rt yoki kasallik alomatlari bo'lgan shoxlardan olinmasligi kerak.

Saqlash va chilla davri. Qish davrida kesmalar nam qumga ko'milgan holda salqin (0–2°C) va qorong'i joyda saqlanadi. Bu davrda ular fiziologik tinchlik holatini saqlaydi.

Ildizlantirish. Bahorda kesmalar issiqxonada yoki polizga ekiladi. Ildiz otish uchun tuproq harorati 20–25°C, namligi 70–80% bo'lishi zarur. Tuproq unumdor, havo o'tkazuvchan va yengil bo'lishi tavsiya etiladi. Ko'chatlar 5x15 sm sxema asosida ekiladi.

Parvarish. Ko'chatlar parvarishiga quyidagilar kiradi:

- **Sug'orish:** Tuproq doimo nam holda saqlanadi, ayniqsa ildiz otish davrida muntazam sug'orish zarur.
- **O'g'itlash:** Azot, fosfor va kaliyli o'g'itlar muvozanatli beriladi. Bu ko'chatlarning ildiz tizimini rivojlantiradi.

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th October, 2025

• **Begona o‘tlarga qarshi kurash:** Muntazam ravishda chopiq o‘tkazilib, begona o‘tlar yo‘qotiladi.

• **Kasallik va zararkunandalarga qarshi himoya:** Biologik yoki kimyoviy vositalar bilan davriy ishlovlar amalga oshiriladi.

Ko‘chatlarni tanlash va dalaga ko‘chirish.

Vegetatsiya davri oxirida kuchli, sog‘lom, kamida 20 sm ildizga ega, 2–3 ta barg chiqarib ulgurgan ko‘chatlar ajratib olinadi. Dalaga ko‘chirish kuzda yoki ertangi bahorda, tuproq yetilishi bilan amalga oshiriladi.

Xulosa

Tokning serhosil va sifatli ko‘chatlarini yetishtirish uchun to‘g‘ri agrotexnik tadbirlarni qo‘llash, tuproq unumdorligini oshirish va parvarish jarayonlariga e‘tibor qaratish muhim ahamiyatga ega. Sifatli qalamchalar tanlash, ularni ekish va rivojlantirish jarayonida suv, o‘g‘it hamda kasalliklardan himoya qilish choralari ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi. Zamonaviy texnologiyalar va ilmiy asoslangan yondashuvlardan foydalanish natijasida yuqori hosildorlikka erishish, shuningdek, bozorda raqobatbardosh mahsulot yetishtirish mumkin. Shunday qilib, to‘g‘ri usullar qo‘llangan taqdirda, tokchilikdan barqaror daromad olish va ekotizimga zarar yetkazmagan holda samarali faoliyat yuritish imkoniyati yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. K.K.Shaymanov “Uzum yetishtirish texnologiyasi” o‘quv qo‘llanma) Termiz - 2025 y.
2. Yunusov R., Umarov K. “Bog‘dorchilik“ Toshkent -2007. 113 b.
3. Karimov, F.K. Ko‘chat yetishtirish texnologiyasi. Samarqand qishloq xo‘jaligi instituti, o‘quv qo‘llanma. 2020 y.
4. Turayeva.G, Karimov.B, Shaymanov.Sh “O‘zbekiston o‘rmon florasidagi foydali o‘simliklarning xilma-xilligi guruhlari” //O‘zbekiston janubida qishloq xo‘jaligini innovatsion texnologiyalar asosida rivojlantirish istiqbollari // I Xalqaro ilmiy-texnik anjuman to‘plam 2024 y.

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th October, 2025

5. Shaymanov.Sh va boshqalar “Sovun (*koelreuteria paniculata*) daraxtining bioekologik xususiyatlari va ko‘chatlarini jadalashgan usulda yetishtirish texnologiyasi” Mevachilik va uzumchilikning rivojlanishida ilm-fan yutuqlari Respublika anjumani to‘plam. 500-506 bet. 2022 y.